

Köy Okullarında Çalışan Türkçe Öğretmenlerinin Meslek Hayatlarında Yaşadıkları Sorunlar (Muş İli Örneği)

Muhammed Fatih SAYIR¹

Emrah YAYAN²

Özet

Bu araştırmanın amacı Muş iline bağlı köylerde çalışan Türkçe öğretmenlerinin meslek hayatlarında yaşadıkları sorunları saptamaktır. Araştırma, köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin mesleklerini icra ederken kırsal alanda yaşadıkları zorlukları belirlemek, meslek hayatlarında yaşadıkları sorunları belirli başlıklar altında sınıflandırmak ve bu doğrultuda kırsal alanda çalışan ve çalışacak olan Türkçe öğretmenlerine meslekî anlamda kolaylık sağlamayı hedeflemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Muş iline bağlı köylerde görev yapmakta olan 12 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin meslekî tecrübeleri farklılık göstermektedir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bu formda yer alan sorular açık uçlu soru niteliğindedir. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından betimsel analize göre sınıflandırılmış ve kodlanmıştır. Çalışma sonucunda kırsal kesimde çalışan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretiminde birçok sorunla karşılaştığı tespit edilmiştir. Bu sorunlardan dinleme, konuşma, okuma ve yazma dört temel dil becerisi ile ilgili sorunlar olarak belirlenirken okul idaresi, veli, sosyal çevre ve sosyal hayat ise dış faktörler ile ilgili sorunlar olarak belirlenmiştir. Özellikle okuma ve yazma eğitimi alt başlıklarında ciddi sorunların yaşandığı bulgulanmıştır. Ulaşılan sonuçlar alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve yaşanan sorunlar doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Türkçe öğretimi
Sorun
Türkçe öğretmenleri
Köy okulları

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 08.11.2023

Kabul Tarihi: 25.12.2023

Elektronik Yayım Tarihi: 29.12.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1387895

¹Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, f.sayir@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6347-8760

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Muş Alparslan Üniversitesi, emrahayaan12@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7976-0058,

Problems Experienced by Turkish Teachers Working in Village Schools in Their Professional Lives (Muş Province Example)

Abstract

The aim of this research is to determine the problems experienced by Turkish teachers in their professional lives working in villages in Muş province. The research aims to determine the difficulties that Turkish teachers working in village schools experience in rural areas while practicing their profession, to classify the problems they experience in their professional lives under certain headings, and to provide professional convenience to Turkish teachers who work or will work in rural areas. Interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 12 Turkish teachers working in villages in Muş province. The professional experiences of the teachers participating in the research vary. The data of the research were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The questions in this form are open-ended questions. The data obtained were classified and coded by the researcher according to descriptive analysis. As a result of the study, it was determined that Turkish teachers working in rural areas encountered many problems in teaching Turkish. Among these problems, listening, speaking, reading and writing were determined as problems related to four basic skills, while school administration, parents, social environment and social life were determined as problems related to external factors. It has been found that there are serious problems especially in the subheadings of reading and writing education. The results were discussed in line with the literature and various suggestions were made in line with the problems experienced.

Keywords

Teaching Turkish
Problem
Turkish teachers
Village schools

About Article

Sending Date: 08.11.2023
Acceptance Date: 25.12.2023
Electronic Issue Date: 29.12.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1387895

GİRİŞ

Eğitim, birçok unsurun bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Öğretim programları, öğretmenler ve öğretmen yetiştiren kurumlar bunlardan birkaçıdır. Öğretmen, toplumların eğitim politikalarının hedefe ulaşmasında önemli rol oynayan temel unsurlardan birisidir. Öğretmenler toplumsal, siyasal ve ekonomik alanda yaşanan problemlerin çözümünde ve söz konusu eğitim olgusunu bilimsel temelde ve sistematik bir biçimde eyleme dönüştürmede önemli paya sahiptir (Sağ, 2007). Eğitimin nitelik kazanması için öğretmenlerin de kendilerini meslekî anlamda ve dil becerileri bakımından yetiştirmesi gerekir. Bu doğrultuda dil ve dil becerileri kavramlarına, dilin eğitim öğretimdeki yerine ve Türkçe eğitimindeki yerine değinmek gerekmektedir.

İleti kurmak dilin asıl işlevidir. İletişim, çeşitli iletiler vasıtasıyla başlar. Gordon (1999), dil ile iletişim arasında kuvvetli bir bağ olduğunu, dilin doğru, yeterli ve güzel kullanılmadığı takdirde iletişim sorunlarının doğacağını söylemektedir. Dilde yapılan her bir yanlışlık iletişim yanlışlığına da yol açar. Dolayısıyla doğru bir iletişim, doğru dil kullanımından geçer denebilir. Hildebrand (1981) ise insanların yapmak istediklerini,

anlatmak istediklerini ve anladığını aktarmak için dil aracılığıyla kelime ve cümlelere başvurduğunu ifade etmektedir. Dilde yapılan kelime ve cümle tercihleri aynı zamanda iletişimin seyrini de belirler.

İnsan, henüz doğmadan kendini bir dil çemberinin içerisinde bulur. Dünyaya geldikten sonra ise kendisini saran bu dil çemberiyle etkileşime girer. Bu vasıta ile birey, dili edinmeye ve dilin sunduğu çeşitli fırsatlardan yararlanmaya başlar. Bu süreç dil ile düşünce gelişiminin temelini dayandırır. Bu durum dil gelişiminin okul öncesinden çok daha önce başladığının bir göstergesidir (Akyol ve Kırkkılıç, 2007). Anne karnında başlayan dil gelişimi, okul öncesinden önceki süreç, okul öncesi ve okul çağı şeklinde gelişimine devam eder. Çocuk, okul çağına geldiğinde ise sahip olduğu dil becerilerini geliştirerek ona yeni birtakım beceriler kazandırmak amaçlanmaktadır (Yıldız vd., 2013).

Çocuğun dil gelişiminde okulun önemi göz ardı edilemez. Okul çağındaki çocuğun dil gelişiminde öğretmen önemli etkenlerden biridir. Öğretmen, sınıftaki eğitim - öğretim ortamını düzenleyen, derse uygun etkinlikler hazırlayan, ders araç-gereçlerini sağlayan, öğretim yöntem ve tekniklerini kullanan ve değerlendirmeler yapan kişidir. Türkçe dersleri, okul çağındaki öğrencinin dil gelişiminde etkili olan diğer bir unsurdur. Türkçe öğretiminin öncelikli amacı öğrencilerin kendilerini en güzel şekilde ifade etmelerini ve farklı bilgilere ulaşarak duygu ve düşünce aktarımı yapmalarını sağlamaktır. Sever'e göre (2004) ilköğretimle başlayıp ortaöğretimle devam eden Türkçe dersinin temel amacı, çocuğun duygu ve düşüncelerinin yazılı ve sözlü olarak aktardığı; okuduğunu, dinlediğini, izlediğini, tam ve doğru olarak anladığı; düşünen, sorgulayan, araştıran ve sorunlar karşısında çözümler sunan; dili etkili kullanan ve demokrasi bilinci kazanmış bireyler yetiştirmektir.

Ana dili bilincinin kazanılmasında önemli rolü olan hususlardan biri de dil dersleridir. Türkçe dersleri bu bilinci kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğrenciler, Türkçe dersleri ile dil becerilerini geliştirir, ana dili yeterliliklerini kavrar, eğitim - öğretim sürecinde gördükleri diğer dersleri de kavrama ve anlama fırsatı yakalarlar. Okulda hedeflenen kazanımların edinilmesi, öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmek Türkçe öğretiminin temel amaçlarından biridir (Demirel, 1993). Ana dili eğitiminin birincil işlevi yazılanları, konuşulanları doğru ve etkili bir biçimde anlayabilmek; sözlü ve yazılı olarak duygu, düşünce aktarımı sağlamaktır. Ana dili bilinci kazanmış bireylerde okuma alışkanlığı edinilir, sözcük hazinesi genişler, anlama ve anlatma becerileri gelişir, sosyal ve evrensel kültüre duyarlılık artar.

Türkçe derslerinin önemi ilk okuma yazma öğretimi ile başlamaktadır. Okul çağındaki çocuğun hem ilk okuma yazmaya geçmesi hem de sonraki öğrenimlerinde elde ettiği kazanımların aktarımında Türkçe derslerinin büyük bir önemi vardır. Öğrencilere dinleme, konuşma, okuma ve yazma temel dil becerilerinin kazandırılması Türkçe öğretiminin önemini daha da artırmaktadır. Söz konusu beceriler, günlük yaşamın her noktasında gerek duyulan ihtiyaçlardır. Türkçe dersleri, ilk okuma yazma ve temel dil becerileri kazandırmanın yanı sıra öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimini de desteklemektedir. Sever'e göre Türkçe dersleri öğrencilerin farklı düşünce ve bakış açılarını öğrenmelerini de sağlamaktadır (2011). Bu farklı düşünme ve bakış açıları eleştiren, sorgulayan, üreten bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır.

Bireyin ana dili bilincini, dinleme, konuşma, okuma, yazma temel dil becerilerini ve okuduğunu anlamayı geliştirmede temel unsur Türkçe öğretmenleridir. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin meslek hayatlarında yaşadıkları sorunların, öğretmen görüşleriyle ele alması önem arz etmektedir.

Türkiye’de öğretmenlik mesleği geçmişten beri sorunlarla hatırlanan bir meslek olmuştur. OECD (2010) raporlarına göre eğitim ile ilgili araştırmaların büyük çoğunluğunda Türkiye, üye ülkeler arasında listenin ikinci yarısında, birkaçında ise son sıralarda yer almaktadır. Bu olumsuz durumun öğretmenlik mesleğinde süregelen sorunların tam olarak çözüme kavuşturulmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Söz konusu köy okulları olunca öğretmenlik mesleğinin sorunları daha farklı boyutlar kazanmaktadır. Çünkü “Kırsalın kendi yapısı içinde var olan coğrafi, demografik, ekonomik ve sosyo-kültürel dezavantajların kırsal eğitimi olumsuz yönde etkilediği bilinen bir gerçektir.” (Turan ve Garan, 2008: 117).

Söz konusu problemlerin çözümünde veya azaltılmasında sadece öğretmenlerin göstereceği çaba yeterli olmayacaktır. Eğitim programları hazırlanırken kırsal alanlardaki sorunlara çözüm üretir nitelikte hazırlanmalıdır. Yapılan çalışmalarda kırsal kesimdeki sorunların göz ardı edildiği görülmektedir. Turan ve Garan (2008), Türkiye’de program geliştirme sürecinde kırsal kesimdeki şartların dikkate alınmadığını ifade etmişlerdir. Yaptıkları çalışmada kırsal kesimde yaşayan ve o yerlerin sorunlarını en iyi şekilde bilecek olan öğretmen, öğrenci ve velilerin program geliştirme süreçlerine dâhil edilmemesinin merkezden inme, kırsal kesimden kopuk ve gerçek hayattan uzak programların uygulanmasına neden olduğunu vurgulamışlardır. Nihayetinde “Eğitim sistemleri, toplumların hedef ve ihtiyaçlarını karşılayabildikleri sürece başarılı kabul edilebilirler.” (Güzel, 2010: 372).

Nitelikli bir eğitim için her şeyden önce eğitime engel olan olumsuz durumların ortadan kaldırılması gerekir. Özellikle köy okullarında çalışan öğretmenlerin sorunlarının tespit edilmesi, bu sorunların giderilmesi için çözüm önerilerinde bulunulması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin görevlerini icra ederken dinleme eğitimi, konuşma eğitimi, okuma eğitimi, yazma eğitimi, okul idaresi, veli, sosyal çevre ve sosyal hayat ile ilgili yaşadıkları sorunlara değinilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Muş iline bağlı köylerde çalışan Türkçe öğretmenlerinin meslek hayatlarında yaşadıkları sorunları saptamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda şu soruların cevaplanması hedeflenmiştir:

- Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin;
- a) Dinleme eğitiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - b) Konuşma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - c) Okuma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - ç) Yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - d) Okul idaresi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - e) Veli ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - f) Sosyal çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
  - g) Sosyal hayat ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011), nitel araştırmada gözlem, görüşme ve dokümanların önemli olduğunu, elde edilen bilgilerin doğal ve gerçekçi bir şekilde ortaya konduğunu ifade eder.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Büyüköztürk vd., (2016), görüşme tekniğini araştırmada cevabı aranan soruların cevaplarının katılımcı veya kişilerden sözlü alınması olarak belirtirler. Görüşmede yapılan araştırmanın konusunu oluşturan her bir soruya derinlemesine çözüm aramak amaçlanır.

Esnek bir yapıya sahip olan görüşme tekniği, araştırma sürecinin birçok basamağında kullanılabilir. Evren-Örnekleme

Evren-Örnekleme

Araştırmanın evrenini Muş ilinde çalışan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem ise bu ile ilgili köylerde çalışan 7'si erkek 5'i kadın olmak üzere 12 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin meslekî tecrübeleri 1 ile 6 yıl arasındadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Görüş Alma Formu" kullanılmıştır. Bu formda yer alan sorular açık uçlu soru niteliğindedir. Form hazırlanırken alanyazın verileri ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve çalışmanın amacına hizmet edebilecek sorulardan oluşan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Alan uzmanlarının görüş ve önerileri doğrultusunda bazı sorular elenmiş, bazılarında değişiklikler yapılmış ve form son şeklini almıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın bu aşamasında köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenleriyle iletişime geçilmiş ve çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra gönüllü olan kişilere görüş alma formu WhatsApp ve E-mail aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılar formda yer alan soruları cevaplayarak araştırmacılara ulaştırmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada veriler, betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analiz yönteminde toplanan veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Elde edilen veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalar dikkate alınarak düzenlenebildiği gibi, görüşme sürecinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda dinleme eğitimi, konuşma eğitimi, okuma eğitimi, yazma eğitimi, okul idaresi, veli, sosyal çevre ve sosyal hayat ile ilgili belirlenen sekiz sorudan her biri birer tema olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan kısaltmalar: Katılımcılar (K) şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen veriler alan uzmanları tarafından analiz edilmiş ve kodlayıcılar arası fikir birliği sağlanmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul adı = Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar tarihi= 04.12.2022

Belge sayı numarası= 73208

BULGULAR

Araştırmanın bu başlığında katılımcıların görüşleri ışığında elde edilen bulgular tematik olarak tablolaştırılmıştır.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin dinleme eğitiminde karşılaştıkları sorunlar Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin dinleme eğitiminde karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Öğrencilerin dikkat dağınıklığı yaşamaları	12
2	Ders süreleri uzun olduğundan başka işlerle ilgilenmeleri	8
3	Derste sıkılma/konuya odaklanamama	7
4	Dinlediklerini ifade edememe	5
5	Uzun cümleleri ve akıcı konuşmaları anlamama	4
6	Konuşmacı ile göz teması kurmama	4
7	Dinler gibi yapmaları/gerçek anlamda dinlememe	3

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin dinleme eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorunlar; öğrencilerin dikkat dağınıklığı yaşamaları (12 katılımcı), ders süreleri uzun olduğundan başka işlerle ilgilenmeleri (8 katılımcı) ve derste sıkılma/konuya odaklanamama (7 katılımcı) olarak belirtilmiştir. Dikkat çeken diğer sorunlar; dinlediklerini ifade edememe (5 katılımcı), uzun cümleleri ve akıcı konuşmaları anlamama (4 katılımcı) ve konuşmacı ile göz teması kurmama (4 katılımcı) şeklindedir.

Öğretmenlerin dinleme eğitiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Öğrencilerin dersi dinlemeleri en fazla 15 dakika sürüyor. Daha sonra başka şeylerle ilgileniyorlar.” (K2)

“Dinleme/izleme metinlerinde görsel veya video olduğunda metni dinlemeyip görsellere odaklanıyorlar.” (K4)

“Çocuklar genelde derste oyun oynamayı arzu ediyorlar. Bu durum derse olan ilgilerini azaltıyor ve dinlemelerini olumsuz etkiliyor. Oyun oynandığı zamanlarda bir daha derse geçmek istemiyorlar.” (K7)

“Bazen bütün öğrencilerin dersi dinlediğini düşünüyorum ancak anlattığım konuyla ilgili soru sorduğumda birçoğunun dersi hiç dinlemediği anlaşılıyor. Çoğunlukla dinler gibi yapıyorlar, gerçek anlamda dinleme becerisine sahip değiller.” (K10)

“Akıllı tahtadan dinletilen dinleme/izleme metinlerini anlamak için çaba göstermiyorlar. Dinleme/izleme metni uzun olduğunda birçoğu uyuyakalıyor.” (K12)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Standart Türkçe kullanmama/yöresel ağız kullanımı	11
2	Kendini tam ifade edememe/doğru sözcük seçimi yapamama	9
3	Karşıdakini dinlemeden konuşma/yüksek sesle konuşma	7
4	Sözcük dağarcığının yetersiz olması	6
5	Konuşmalarında akıcı olmama	5
6	Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanamama	4
7	Telaffuz ve diksiyon hataları yapma	4
8	İki dillilik sorunu	4
9	Konuşmalarında olay akışını sırayla anlatamama	3
10	Soru ekini kullanmadan soru sorma	2
11	Söz hakkı almadan konuşma	2

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorunlar; öğrencilerin standart Türkçe kullanmama/yöresel ağız kullanımı (11 katılımcı) ve kendini tam ifade edememe/doğru sözcük seçimi yapamama (9 katılımcı) şeklinde ifade edilmiştir. Ön plana çıkan diğer sorunlar; karşıdakini dinlemeden konuşma/yüksek sesle konuşma (7 katılımcı), sözcük dağarcığının yetersiz olması (6 katılımcı) ve konuşmalarında akıcı olmama (5 katılımcı) şeklinde sıralanmıştır. Öğrencilerin konuşmalarında soru ekini kullanmadan soru sorma (2 katılımcı) ve söz hakkı almadan konuşma (2 katılımcı) en az karşılaşılan sorunlardır.

Öğretmenlerin konuşma eğitiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Öğrencilerin ana dili Kürtçe olması nedeniyle konuşunca araya bazen Kürtçe kelimeler ekleyebiliyorlar. Kelime hazineleri zayıf olduğundan kendini tam ve doğru ifade edemiyorlar.” (K1)

“Bir olay anlatırken birden başka bir konuya geçiyorlar. Anlattıkları olayı kronolojiye göre anlatmıyorlar. Başı sonu belli olmayan cümleler kuruyorlar. Bu da anlatımda tutarsız olmalarına neden oluyor.” (K4)

“Yetersiz kelime hazinesinden kaynaklı olarak konuşma sırasında çok fazla asalak ses kullanıyorlar.” (K6)

“Çocuklar anlamını bilmedikleri kelimeleri farklı bağlamda kullanıyor, böylece anlatmak istedikleri ile anlattıkları şey tamamen farklı oluyor. Bu durumda yerel ağzı ya da Kürtçeyi tercih ediyorlar.” (K11)

“Öğrenciler dinleme becerisi kazanmadıkları için konuşurken birbirlerini dinlemeden ve bağırarak konuşuyorlar. Ne kadar çok bağırırlarsa o kadar çok anlaşıldıklarını düşünüyorlar.” (K12)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Düzenli okuma alışkanlığının olmaması/okuma isteksizliği	10
2	Evde okuma yapılmaması/aile desteğinin eksikliği	8
3	Sözcükleri eksik okuma/heceleri yutma	7
4	Noktalama işaretlerine dikkat etmeden okuma	6
5	Okuduklarını anlamlandıramama	6
6	Okuma gelişiminin seviyenin altında olması	5
7	Ailede rol model olacak insan eksikliği	4
8	Okurken elle veya kalemle takip etme	4
9	Öğrenciler arasında okuma seviyelerinin farklı olması	4
10	Öğrenciyi düzeyine uygun kitaplarla buluşturamama	3
11	Okumanın önemini bilmeme	3
12	Uygun vurgu ve tonlama yapmama	2
13	Telaffuz bozuklukları	2
14	Yeterince sesli ve sessiz okuma yapmama	1

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorunlar; düzenli okuma alışkanlığının olmaması/okuma isteksizliği (10 katılımcı), evde okuma yapılmaması/aile desteğinin eksikliği (8 katılımcı) ve sözcükleri eksik okuma/heceleri yutma (7 katılımcı) olarak belirtilmiştir. Bunların yanı sıra noktalama işaretlerine dikkat etmeden okuma (6 katılımcı), okuduklarını anlamlandıramama (5 katılımcı) ve okuma gelişiminin seviyenin altında olması (5 katılımcı) dikkat çeken diğer sorunlardır. Öğrencilerin uygun vurgu ve tonlama yapmama (2 katılımcı), telaffuz bozuklukları (2 katılımcı) ve yeterince sesli ve sessiz okuma yapmama (1 katılımcı) en az belirtilen sorunlardır.

Öğretmenlerin okuma eğitiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Okumaları yeterince gelişmemiş bundan dolayı heceleyerek okuyorlar. Uzun kelimeleri heceleyerek okumakta zorlanıyorlar.” (K5)

“İlkokulda sınıfta kalma olmadığı için öğrenciler okuma becerisini tam anlamıyla kazanmadan ortaokula geliyorlar. Ortaokulda sınıflar kalabalık olduğundan ve köy okullarında öğretmen eksikliğinden kaynaklı olarak farklı okuma seviyelerine sahip öğrencilere gereken zaman ayrılmıyor.” (K7)

“Bazı öğrenciler çok hızlı okumalarına rağmen okuduklarını anlamakta güçlük çekiyorlar. Sınav sorularını erken cevaplayan öğrencilerin genelinde hızlı okuyup yanlış anladıkları görülüyor.” (K8)

“Öğrencilerin okuduğu metinlerde anlamını bilmediği kelimeleri sözlükten bulma alışkanlıkları olmadığı için anlamını bilmediği kelimeleri öğrenemiyorlar. Bazen bu kelimeleri öğretmenlere soruyorlar ancak not almadıkları için kalıcı öğrenme gerçekleşmiyor.” (K9)

“Öğrencilerin evde rol model alabileceği insan sayısı çok az. Bundan dolayı çocuk okumanın sadece okulda yapılması gerektiğini düşünüyor.” (K11)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Noktalama işaretlerini eksik kullanma/yanlış yerde kullanma	10
2	Yazım kurallarına dikkat etmeme/yazım yanlış	9
3	Sözcükleri yazarken eksik harf kullanma/sözcüğü yanlış yazma	8
4	Günlük hayatta konuştukları gibi yazma/yerel ağız söylemlerinin yazıya yansması	6
5	Okunaklı ve düzgün yazmama	6
6	Sözcük dağarcığının yeterli olmama	5
7	Harflerin uzantılarını, ayırt edici özelliklerini doğru göstermeme/benzer harfleri karıştırma	4
8	Satır sonundaki kelimeleri yanlış ayırma/satır sonu çizgisi kullanmama	4
9	Cümle kuramama/yanlış cümle kurma	3
10	Metin türlerine ve anlatım biçimlerine hâkim olamama	2
11	Satır başı yapmamaları	2
12	Yazma isteği olmama/yazmaya karşı olumlu tutum sergilememe	2
13	Yazmaya karşı olan kaygıları sebebiyle düşüncelerini yazıya aktaramama	1
14	Yazdıklarında tekrara düşme	1

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorunlar; öğrencilerin noktalama işaretlerini eksik kullanma/yanlış yerde kullanma (10 katılımcı), yazım kurallarına dikkat etmeme/yazım yanlış (9 katılımcı), sözcükleri yazarken eksik harf kullanma/ sözcüğü yanlış yazma (8 katılımcı) olarak ifade edilmiştir. Bunların dışında günlük hayatta konuştukları gibi yazma/yerel ağız söylemlerinin yazıya yansması (6 katılımcı), okunaklı ve düzgün yazmama (6 katılımcı) belirtilen diğer sorunlardandır. Öğrencilerin yazmaya karşı olan kaygıları sebebiyle düşüncelerini yazıya aktaramama (1 katılımcı) ve yazdıklarında tekrara düşme (1 katılımcı) ise en az belirtilen sorunlardır.

Öğretmenlerin yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Öğrencilerin yetersiz kelime hazinesi ve sözcük dağarcığının zayıf olması yazdıklarında sürekli tekrara düşmesine neden oluyor. Bundan dolayı kendilerini ifade etmekte zorlanıyorlar.” (K3)

“Sözcükleri yazarken sözcüğün başında, ortasında gereksiz büyük harf kullanıyorlar. Özel isimlerin baş harflerini ve çeşitli noktalama işaretlerinden sonra büyük yazılması gereken kelimeleri genellikle küçük harfle yazıyorlar.” (K5)

“Yazarken yerel ağızla yazıyorlar. Günlük hayatta kullandıkları kelimeleri yazılarında olduğu gibi yazıyorlar.” (K6)

“Satır sonuna sığmayan kelimeleri yanlış ayırıyorlar ya da heceleri bölmeden alt satırdan devam ediyorlar.” (K8)

“Yazma etkinlikleri yaparken öğrenciler yazmak istemiyorlar. Yazacak bir şeylerin akıllarına gelmediğini söylüyorlar. Yazarak anlatmaktansa konuşarak anlatmayı tercih ediyorlar.” (K9)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okul idaresi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okul idaresi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Öğrencinin başarısızlığında öğretmeni sorumlu tutma	10
2	Uygun üslup kullanmama/suçlayıcı dil kullanma	8
3	Her türlü yazı, evrak, tören işlerinin Türkçe öğretmenlerine verilmesi/angarya işler talep edilmesi	7
4	İşin ehli olmama/liyakat sahibi olmama	6
5	Ders araç ve gereçlerini karşılayamama	6
6	Türkçe öğretimine gerekli önemi vermeme/Türkçe eğitiminde yetersiz olma	5
7	Kütüphanenin kullanımı açısından gerekli desteği vermeme	4
8	Seçmeli derslerin Türkçe dersi alanlarından uzak olması	4
9	Türkçenin doğru kullanılması hususunda farkındalık oluşturamama	2
10	Öğretmene güvenmeme/öğretmenin yanında olmama	2

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okul idaresi ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorunlar; öğrencinin başarısızlığında öğretmeni sorumlu tutma (10 katılımcı), uygun üslup kullanmama/suçlayıcı dil kullanma (8 katılımcı) ve her türlü yazı, evrak, tören işlerinin Türkçe öğretmenlerine verilmesi/angarya işler talep edilmesi (7 katılımcı) olarak belirlenmiştir. İşin ehli olmama/liyakat sahibi olmama (6 katılımcı) ve ders araç ve gereçlerini karşılayamama (6 katılımcı) dikkat çeken diğer sorunlardır. Türkçenin doğru kullanılması hususunda farkındalık oluşturamama (2 katılımcı) ve öğretmene güvenmeme/öğretmenin yanında olmama (2 katılımcı) ise en az belirtilen sorunlardır.

Öğretmenlerin okul idaresi ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Sürekli başarı bekleyen bir idare var. Sorun her zaman öğretmende aranıyor. Hatayı hiçbir zaman kendilerinde görmüyorlar.” (K1)

“Önemli gün ve haftalardaki programlar genellikle Türkçe öğretmenine veriliyor. Öğretmen evrak, dosya vb. işlerle bunaltılıyor.” (K3)

“Okul idaresi herhangi bir konuda karar alınca öğretmenlere danışmayıp kendi bildiğini yapıyor. Öğretmenlerle fikir alışverişi sağlanmıyor. Özellikle kendini üstün görme düşüncesi iletişimsizliğe neden olmaktadır.” (K7)

“Öğrenciye sosyal aktivite yapacağı imkânlar sağlanmıyor.” (K10)

“Seçmeli dersler; alan dersleriyle alakasız seçiliyor, adil bir dağılım yapılmıyor. Okul idaresi, kendisine yakın hissettiği öğretmene daha fazla seçmeli ders açıyor.” (K11)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin veli ile ilgili karşılaştıkları sorunlar Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin veli ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Öğrenciye gereken zamanı ayırmama/ilgisiz olma	11
2	Evde rol model olacak şekilde kitap okumama	9
3	Öğrenciye karşı beklentileri olmama	7
4	Veli toplantılarına katılmama/öğretmen-veli ilişkisinin zayıf olması	6
5	Eğitim için maddi kaynak sağlayamama	5
6	Velinin yurt dışında olması/çocukla beraber yaşamaması	4
7	Eğitimin gerekliliğini konusunda bilinçli olmama/eğitime önem vermeme	4
8	Evde öğrenci için gerekli çalışma ortamı düzenlememe	4
9	Öğrenim durumunun olmaması veya ilkökul düzeyinde olması	2
10	Türkçe bilmeme	2

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin veli ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorunlar; öğrenciye gereken zamanı ayırmama/ilgisiz olma (11 katılımcı), evde rol model olacak şekilde kitap okumama (9 katılımcı) ve öğrenciye karşı beklentileri olmama (7 katılımcı) olarak belirtilmiştir. Veli toplantılarına katılmama/öğretmen-veli ilişkisinin zayıf olması (6 katılımcı) ve eğitim için maddi kaynak sağlayamama (5 katılımcı) dikkat çeken diğer sorunlardır. Velinin öğrenim durumunun olmaması veya ilkökul düzeyinde olması(2 katılımcı) ve Türkçe bilmeme (2 katılımcı) en az belirtilen sorunlardandır.

Öğretmenlerin veli ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Verilen ödevler yapılmıyor. Evde öğrenciye yol gösterecek birisi olmadığı için öğrenci takıldığı yerde ödevi bırakıyor.” (K3)

“Öğrencilerin çoğunun velisi yurt dışında yaşıyor. Okulda herhangi bir problem olduğunda çocuk ile ilgilenen olmuyor. Veli toplantısına katılım sağlamıyor. Bu durumda öğretmenin muhatap aldığı kişi öğrenci oluyor.” (K4)

“Velilerin birçoğu okuma yazma bilmiyor ya da öğrenim durumları ilkökul düzeyindedir. Öğrencinin akademik başarısına katkı sağlayamıyorlar.” (K6)

“Eğitime gereken ilgi ve alakayı göstermiyorlar. Eğitim için maddi kaynak sağlamıyorlar. Eğitim için yapılan harcamaları gereksiz görüyorlar.” (K10)

“Eğitimi bir yatırım olarak görmüyorlar.” (K12)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunlar Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Türkçe öğretime gereken önemi vermeme	9
2	Kar tatilinin fazla olması	9
3	Merkezi yerlere ulaşımın yetersiz olması	8
4	Öğrencinin okutulması hususunda aidiyet geliştirilmeme	7
5	Çevrede okuyarak örnek olan insan sayısının az olması	7
6	Eğitimin teşvik edilmemesi	6
7	Taşınmalı eğitimden dolaylı eğitim-öğretimin aksamaması	4
8	Su, yol, elektrik, internet vb. temel ihtiyaçların giderilmemesi	4

9	Olumsuz hava koşulları nedeniyle devamsızlığın fazla yapılması	3
10	Çevrenin yurt dışına göç etmesinin çocukta rol model olması	2
11	Yabancı sözcüklerin sosyal hayatta tercih edilmesi	1

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal çevre ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorunlar; Türkçe öğretimine gereken önemi vermeme (9 katılımcı), kar tatilinin fazla olması (9 katılımcı) ve merkezi yerlere ulaşımın yetersiz olması (8 katılımcı) olarak belirtilmiştir. Öğrencinin okutulması hususunda aidiyet geliştirilmeme (7 katılımcı), çevrede okuyarak örnek olan insan sayısının az olması (7 katılımcı) ve eğitimin teşvik edilmemesi (6 katılımcı) dikkat çeken diğer sorunlardır. En az belirtilen sorunlar ise çevrenin yurt dışına göç etmesinin çocukta rol model olması (2 katılımcı) ve yabancı sözcüklerin sosyal hayatta tercih edilmesi (1 katılımcı) şeklindedir.

Öğretmenlerin sosyal çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Muhafazakâr olduğunu düşünen bir kesim var. Bu kesim öğrenciye baskı yapıyor. Özellikle kız öğrencilerini ortaokuldan sonra okutmuyorlar.” (K1)

“Kış aylarında yolların kapanması ve elektrik kesintisine bağlı olarak su ve şebeke sorunları çok fazla oluyor.” (K2)

“Bulduğum köyde genel olarak eğitime önem verilmiyor. Okulun eksikliklerinin giderilmesi için köylü hiçbir yardımda bulunmuyor. Her şeyi devletten bekliyorlar.” (K5)

“Çevrede öğrencileri okumaya yönlendiren insan sayısı çok az. Çocuğun rol model alacağı kimsesi olmayınca ister istemez başka alanlara kayıyor.” (K9)

“Öğrenciler genellikle ortaokuldan sonra okutulmuyor. Bunun nedeni ise buldukları yerleşim yerlerine yakın lisenin olmamasına bağlanıyor. Erkek çocuklar temel geçim kaynağı olan hayvancılık ile uğraşırken kız çocukları da ev işlerine yardım ediyorlar.” (K11)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal hayat ile ilgili karşılaştıkları sorunlar Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal hayat ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

No	İfadeler	f
1	Kültürel ve sosyal etkinliklerin olmaması/okul dışında yapılacak etkinliklerin olmaması	12
2	Öğretmenin kendini geliştirme imkânının olmaması	9
3	Meslekî anlamda körelme	7
4	Yalnızlaşma/yabancılaşma duygusunun oluşması	6
5	Türkçe öğretmenlerinin yaptıkları yazım yanlışlarının ve gaflarının abartılması	6
6	Türkçe öğretmenlerine sözlük muamelesi yapılması	4

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal hayat ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorunlar; kültürel ve sosyal etkinliklerin olmaması/okul dışında yapılacak etkinliklerin olmaması (12 katılımcı), öğretmenin kendini geliştirme imkânının olmaması (9 katılımcı) ve meslekî anlamda körelme (7 katılımcı) olarak belirlenmiştir. Dikkat çeken diğer sorunlar; yalnızlaşma/yabancılaşma duygusunun oluşması (6 katılımcı), Türkçe öğretmenlerinin yaptıkları yazım yanlışlarının ve gaflarının abartılması (6 katılımcı) ve Türkçe öğretmenlerine sözlük muamelesi yapılması (4 katılımcı) olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin sosyal hayat ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik cevaplardan bazıları şunlardır:

“Okulda yapılan bazı etkinlikler dışında herhangi bir aktivite yapma imkânı olmuyor. Zamanın büyük bir kısmı okulda, geriye kalan dilimi ise evde geçmekte.” (K2)

“Merkezi yerlere ulaşım güç olduğundan öğretmenler bir yere gidemiyorlar. Gitmek istedikleri zaman da araç bulamıyorlar. Bu durumda öğretmenler birçok şeyden mahrum kalıyor.” (K4)

“Seminer, kurs vb. faaliyetlere katılma imkânı çok zor oluyor. Öğretmenler kendini geliştiremiyor ve zamanla alanlarında köreliyorlar.” (K5)

“Kırsal alanda sosyal hayat çok sınırlı. Sürekli aynı insanlarla muhatap olan öğretmenler, zamanla bunalabiliyor. Kurulan muhabbetler öğrenci-veli-okul üçgeniyle sınırlı olduğundan öğretmenler sıkılıyor. Dolayısıyla öğretmenler kendini toplumdaki soyutluyor.” (K8)

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Muş iline bağlı köylerde çalışan Türkçe öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunların ele alındığı bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin dinleme, konuşma, okuma, yazma, okul idaresi, veli, sosyal çevre ve sosyal hayatta ciddi sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları bu sorunların birçoğunun ortak, bazılarınsa farklı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle dört temel dil becerisi alanındaki sorunların çoğu ortak sorunlar olarak görülmektedir. Köy okullarında yaşanan bu sorunlar öğrencilerin temel dil becerilerini kullanmada yetersiz olduklarını göstermektedir. Dört temel dil becerisi alanındaki sorunlar öğrencilerin Türkçe öğretim programlarında hedeflenen amaç ve kazanımlara ulaşmasına birer engel olarak görülmektedir. Türkçe öğretiminde anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşmesi dil becerilerinde yaşanan sorunların azaltılmasına bağlıdır. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okul idaresi, veli, sosyal çevre ve sosyal hayat gibi dış etkenlerden de kaynaklanan ciddi sorunları olduğu belirlenmiştir. Ortaya konan sorunların alan yazında yapılan çalışmalarla genellikle benzer sorunlar olduğu görülmektedir. Az da olsa farklı sorunlar da mevcuttur. Farklılık gösteren sorunlar, araştırmanın örnekleme bağlanmıştır. Bu sorunlar öğretmen ve öğrenci başarısını etkilemektedir. Öğretmen ve öğrenci başarısının artırılması için söz konusu sorunların en aza indirilmesi gerekir.

Dinleme becerisi, dört temel becerinin ilk basamağını oluşturması açısından önemlidir. Dinleme becerisi alanında yaşanan sorunlar diğer becerileri de etkilemektedir. Eğitim sisteminde dinleme eğitime gereken önem verilmemektedir. İlkokulda dinleme eğitimiyle ilgili bir dersin olmaması bunun kanıtıdır. Sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimlerinde dinleme eğitimi ile ilgili ders almamalarından dolayı sınıf öğretmenlerinin de dinleme eğitimi ile ilgili sorun yaşamaları olağandır. Bu nedenle özellikle ilkokul yıllarında dinleme eğitiminin ihmal edilen bir beceri olduğunu söylemek mümkündür. (Kurudayıoğlu ve Kana, 2013). Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin dinleme eğitiminde en çok karşılaştıkları sorun öğrencilerin dikkat dağınıklığı yaşamalarıdır. Benzer bir çalışmada Işık ve Erdem (2016) öğrencilerin derslere yeterince yoğunlaşmadıkları ve dikkat sürelerinin çok kısa olduğunu bulgulamıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin ders süreleri uzun olduğundan başka işlerle ilgilenmeleri buna bağlı olarak ilgilerinin dağılması ve derse odaklanamamaları dikkat çeken diğer önemli sorunlardır. Uygun ve Katrancı (2012), tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin dikkatlerinin çok çabuk dağıldığı bundan dolayı derse karşı ilgisiz oldukları tespit edilmiştir. Karşılaşılan diğer bir sorun ise öğrencilerin dinlediklerini ifade edememe sorunudur. Dinlediklerini ifade edemeyen öğrenci diğer becerilerde de sorun yaşayacaktır. Bu eksikliğin özellikle okuma ve yazma becerilerine yansıdığı görülmektedir. Gerek bu çalışmada gerekse diğer çalışmalarda ulaşılan sorunlar değerlendirildiğinde

öğrencilerin dinlediklerini ifade etmede sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Kardeş ve Harre (2015), öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için derste yapılacak etkinliklerin hayatın içinden seçilmesi gerektiğini ve bu sayede dinleme başarılarının artacağını vurgulamaktadır. Dinleme becerisi alanındaki sorunların giderilmesi için ilkokuldan itibaren dinleme eğitiminin ders olarak öğretilmesi gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

Konuşma becerisi etkinliklerinde öğrenci sürece doğrudan katılım sağlar. Aktif katılım, öğrencinin ana diline olan hâkimiyetini açığa çıkarması açısından önemlidir. Konuşma becerisinde çeşitli etkinlik ve uygulamalarla öğrenciye dili doğru ve etkili biçimde kullanmaları öğretilmelidir (Aktaş ve Gündüz, 2011). Konuşma eğitiminde kazanılması hedeflenen dili doğru, etkili ve güzel kullanma hedeflerinin gerçekleşmesi yazma eğitimine de katkı sağlayacaktır. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitiminde en sık karşılaştıkları sorun öğrencilerin standart Türkçeyi kullanmamaları ve yerel ağız kullanmalarıdır. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin konuşma eğitiminde yerel ağız özelliklerini sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Uşaklı (2005), öğrencilerin konuşma eğitimindeki en sık yaptıkları hataların yerel ağız özelliklerini kullanmak olduğunu söylemiştir. Sarıkaya (2019), kırsal kesimde çalışan Türkçe öğretmenleriyle yaptığı çalışmada konuşma eğitiminde en fazla karşılaşılan sorunun öğrencilerin İstanbul Türkçesini kullanamamaları ve bunun yerine yerel ağız kullanmaları olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada dikkat çeken bir diğer sorun ise öğrencinin kendini tam ifade etmemesi ve buna bağlı olarak doğru sözcük seçimi yapmamasıdır. Işık ve Erdem (2016), çalışmalarında öğrencilerin büyük çoğunluğunun kendilerini doğru ve etkili ifade edemediklerini ortaya koymuşlardır. Konuşma eğitimi etkinliklerinde öğrencilerin kendini doğru ve etkili bir biçimde ifade edememesi ortaokul çağındaki çocukların kişisel gelişimlerini olumsuz etkileyecektir. Akkaya (2012), öğretmen adayları ile yaptığı bir çalışmada öğretmen adaylarının konuşma eğitimi alanında yaşadıkları en büyük sorunun yerel ağız özelliklerini kullanarak konuşmaları olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarının da bu sorunu yaşadıkları düşünüldüğünde sorunun ne kadar kapsayıcı olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin konuşma sırasında karşısındakini dinlemeden konuşma ve yüksek sesle konuşma tespit edilen diğer sorunlardandır. Bu sorunların giderilmesi ancak gerçek anlamda dinleme becerisinin kazanılmasıyla mümkündür. İyi bir konuşmacı aynı zamanda iyi bir dinleyici olmalıdır.

Okuma becerisi, okul çağı yaşı ile kazanılan bir beceridir. Çocuğun okula başlamasıyla başlayan bu süreç ailenin de desteği ile ilerler. Okuma becerisi doğumdan sonra belli bir program dâhilinde sunulan ve ailenin de katılımının olduğu bir beceri olması açısından önemlidir (Gündüz ve Şimşek, 2011). Okuma becerisi bireyin yaşamı boyunca gerek duyduğu beceri olması açısından hayati öneme sahiptir. Türkçe derslerinde anlama becerileri açısından okuma eğitimi son derece önemlidir. Öğrenciler, anlama becerilerini geliştirerek anlatma becerilerini de geliştirebilmektedir. Bağcı (2010), ilköğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilere birtakım okuma etkinliklerini uygulamış ve çalışma neticesinde söz konusu okuma etkinliklerinin öğrencilerin Türkçe dersine karşı olumlu bir tutum geliştirdiği sonucuna varmıştır. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorun öğrencilerin düzenli okuma alışkanlığının olmaması ve okuma isteksizliklerinin olmasıdır. Işık ve Erdem (2016) çalışmalarında Türkçe öğretmenlerinin okuma eğitiminde öğrencilerde gözlemledikleri en büyük sorunun sürekli bir okuma alışkanlıklarının olmaması ve okumaya karşı isteksizlikleridir. Ortaokul öğrencilerinde okuma alışkanlığının olmadığını gösteren bir başka çalışma da Uşaklı'nın (2005) yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada aynı zamanda

öğrencilerin kitap, dergi vb. kaynakları takip etmedikleri için okuma becerilerinin gelişmediği belirtilmiştir. Okuma eğitiminde karşılaşılan bir başka sorun evde okumanın yapılmaması ve okuma becerisinde aile desteğinin yetersiz olmasıdır. Şahin (2010), yaptığı çalışmada öğrencilerin okuma becerisiyle ilgili bir modellerinin olmadığını belirtmiştir. Okuma eğitiminde dikkat çekilen bir diğer sorun ise öğrencilerin okuduklarını anlamlandıramamalarıdır. Öğrencilerin anlamlandıramama sorunu dinleme eğitiminde de mevcuttur. Uşaklı (2005), Işık ve Erdem (2016) çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin okuduklarını anlayamadıklarını bulgulamışlardır.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde birçok sorunla karşılaştıkları belirlenmiştir. Alanyazınında yapılan araştırmalarda yazma eğitiminin hem fiziksel hem de bilişsel yönüne dikkat çekilmiştir. Işık ve Erdem (2016), yazma sürecinde meydana gelen sorunların giderilmesinde fiziksel ve bilişsel etkinliklerin beraber yapılması gerektiğini ve yazma becerisinde yapılan hataların giderilmesinde öğretmenlere büyük sorumluluk düştüğünü belirtir. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde en fazla karşılaştıkları sorunlar öğrencilerin noktalama işaretlerini eksik ve yanlış kullanma, yazım kurallarına dikkat etmeme, sözcükleri yazarken eksik harf kullanma, sözcüğü yanlış yazma oluşudur. Yazma eğitimi alanında yapılan çalışmaların çoğunda hemen hemen aynı sorunlarla karşılaşmıştır. Tok ve Ünlü (2014), ilköğretim ve ortaöğretimde çalışan öğretmenler ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin yazma eğitimi alanında çok fazla sorun yaşadıklarını belirtmiş, bunların başında ise yazım ve noktalama eksiklikleri geldiğini ortaya koymuştur. Yine bu çalışmada öğrencilerin kelime hazinelerinin de zayıf olduğu vurgulanmıştır. Yazım kuralları ve noktalama işaretleri hususunda saptanan sorunların alanyazındaki birçok çalışmanın sonucuyla (Uşaklı, 2005; Yalar, 2010; Uygun ve Katrancı, 2012) benzer olduğu görülmüştür. Işık ve Erdem (2016), çalışmalarında ortaokulda yazma eğitiminde en fazla karşılaşılan sorunun yazım yanlışlığı olduğunu tespit etmiştir. Tağa ve Ünlü (2013), yazma eğitiminde karşılaşılan sorunları ele aldıkları çalışmalarında öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmamasının yazma eğitiminde sorunlar yaşamalarına neden olduğu belirlemişlerdir. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitiminde karşılaştıkları başka önemli bir sorun da öğrencilerin yerel ağız söylemlerini yazıya yansıtma sorunlarıdır. Kartal (2003), "İğdir İli İlköğretim Okullarının II. Kademe VI. Sınıflarında Okuma ve Yazma Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar" isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin başarılarını etkileyen önemli sorunların başında yerel ağza ait özelliklerin yazılarında kullandıklarını bulgulamıştır. Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitimiyle ilgili olarak belirttikleri bir başka sorun ise öğrencilerin sözcük dağarcıklarının yetersizliğinden kaynaklı kendilerini yazılı olarak ifade edememeleridir. Sarıkaya (2019), Muş ili merkezine bağlı köylerde çalışan Türkçe öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin kelime hazinesinin yetersiz olduğundan dolayı düzgün cümle kuramadıklarını bu nedenle öğrencilerin kendilerini ifade edemediklerini söylemektedir. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da (Işık ve Erdem, 2016; Uşaklı, 2005) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Türkçe öğretmenlerinin, öğrencilerin kelime hazinesinin yetersizliğini giderebilmeleri için kelime öğretimi çalışmalarına daha fazla önem vermesi, öğrencilere hitap eden öğretim yöntem ve teknikleri kullanmaları gerekmektedir (Acat, 2008).

Okul idaresi, okulda eğitim-öğretimin işleyişini sürdüren yetkili kurumdur. Kırsalın kendine has sorunları, okul idaresinden kaynaklı sorunlarla birleşince öğretmenler için durum daha güçleşebilmektedir. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okul idaresi ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorun öğrencinin başarısızlığında öğretmeni sorumlu tutmaktır. Dikkat çeken diğer sorunlar; doğru üslup kullanmama/suçlayıcı dil kullanma, her

türlü yazı, evrak, tören işlerinin Türkçe öğretmenlerine verilmesi/angarya işler talep edilmesi ve işin ehli olmama/liyakat sahibi olmama olarak belirlenmiştir. Palavan ve Donuk'un (2016), yaptıkları çalışmada kırsal kesimde çalışan öğretmenlerin yönetsel problemleri başlığı altında 'okul yönetiminin öğretmenlerle iletişimi sağlıklı değil' maddesi dikkat çeken sorunlardan biri olarak belirtilmiştir. Kırsal bölgede çalışan aday öğretmenlerin; resmî yazışmalar, evrak kaydı, eğitim platformlarını kullanmak için yeterli bilginin verilmemesi, idarenin angarya iş yükü yüklemesi, idarecilerin öğretmenleri önemsememesi, yöneticilerin öğretmenlere baskıcı tavır sergilemesi ve yönetim kadrolarında niteliksiz kişilerin yer alması konularında sorunlarla karşılaştıkları saptanmıştır (Analı ve Şahin, 2020). Bu alanda yapılan çalışmaların benzer sonuçlar ortaya koyduğu saptanmıştır. Bulut ve Coşkun (2018), Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin kırsal kesimde yaşanan problemlerin çözümü için okul idarecilerine bazı öneriler sıralamışlardır. Türkçe öğretmenlerinin önerileri; okul-aile işbirliğine önem vermeli, öğretmene destek vermeli, anlayışlı olmalı ve öğrencilerle ilgili olmalı şeklindeyken sınıf öğretmenlerinin önerileri; öğretmene destek olmalı, fizikî koşullar iyileştirilmeli, okul-aile işbirliği arttırılmalı ve öğretmene baskı kurmamalı şeklindedir.

Veli, öğrencinin sorumluluğunu üstlenen kişi olması bakımından önem arz etmektedir. Eğitim-öğretim; öğretmen, öğrenci ve veli paydaşlarının birlikteliğiyle mesafe kat eder. Bu paydaşlardan birinin yaşadığı sorun, diğer kişileri de etkileyebilmektedir. Bu durum doğal olarak eğitim-öğretimin aksamasına neden olacaktır. Eğitimde en büyük sorumluluklardan birinin de veliye ait olduğu söylenebilir. Çünkü eğitimin ilk basamağı ailede başlamaktadır (Hatipoğlu ve Kavas, 2016). Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin veli ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorun öğrenciye gereken zamanı ayırmama/ilgisiz olma durumudur. Bulut ve Coşkun (2018) tarafından kırsal kesimde çalışan Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları sorunları tespit ettiği çalışmada hem sınıf öğretmenleri hem de Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğu velilerin ilgisizliği ve maddî yetersizlik konularında ortak problemler yaşamaktadır. Bu problemlere karşı geliştirdikleri çözümler ise velileri bilgilendirme, onlarla sürekli iletişim hâlinde olma ve işbirliği yapma çabaları olarak açıklanmıştır. Veli ile ilgili karşılaşılan bir diğer sorun evde rol model olacak şekilde kitap okumama sorunudur. Yapılan çalışmalarda öğrencinin evde rol model alacak kişiden yoksun olması onun eğitime olan bakış açısını olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Erdoğan ve Demirkasimoğlu (2010), yaptıkları çalışmada ailelerin genelinde eğitim sürecine katılımı isteksiz ve pasif olduğunu ve bu durumundan öğrencinin de etkilendiğini belirtmişlerdir. Velinin bu isteksiz ve pasif olma durumu öğrenciye karşıya olan beklentileri de azaltmaktadır. Bu durum çalışmada dikkat çeken sorunlardan biri olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada dikkat çeken bir başka sorun veli toplantılarına katılmama/öğretmen-veli ilişkisinin zayıf olması olarak belirlenmiştir. Karaca ve Karaca (2021), çalışmalarında öğretmen görüşlerine göre öğretmen veli işbirliği ölçeği soru maddesindeki 'veliler toplantılara katılır' maddesi öğretmenler tarafından az tercih edilmiş olup velilerin toplantılara gereken ilgiyi göstermemesi dikkat çekmiştir. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin veli ile ilgili karşılaştıkları diğer önemli sorunlar eğitim için maddi kaynak sağlayamama, eğitimin gerekliliğini konusunda bilinçli olmama/eğitime önem vermeme şeklindedir. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çiftçi (2010), yaptığı çalışmada kırsal bölgelerde çalışan matematik öğretmenlerinin veli eğitimsizliği, öğretmen yetersizliği, teknolojik ve ekonomik yetersizliklerden kaynaklı matematik eğitiminde güçlükler yaşadığını ve öğrencilerin başarılarının bu nedenlerden dolayı daha kötüye gittiğini vurgulamıştır.

Sosyal çevre, eğitimin fiziksel olanaklarının belirlenmesi ve eğitim için uygun ortam oluşturması açısından önem arz etmektedir. Okulun konumu, ulaşım imkânı, iklim ve hava şartları gibi faktörler sosyal çevre ile doğrudan ilişkilidir. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal çevre ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorunlar; Türkçe öğretimine gereken önemi vermeme, kar tatilinin fazla olması ve merkezi yerlere ulaşımın yetersiz olması olarak belirlenmiştir. Bulut ve Coşkun (2018), çalışmalarında fiziksel koşullar açısından kırsal kesim ile şehir merkezini kıyasladıklarında en fazla karşılaştıkları sorunların; ulaşım sıkıntısı, ev sorunu, ısınma sorunu ve okul olanaklarının yetersizliği (kütüphane, spor salonu, vb.) olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin çevresel koşullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde en dikkat çeken sorunlar; altyapı eksikliği, konut ve ısınma sorunu, kişisel gelişim faaliyetlerinin eksikliği ve ulaşım sorunu olarak açıklanmıştır (Özdemir vd., 2015). Sosyal çevre ile ilgili karşılaşılan diğer bir sorun su, yol, elektrik, internet vb. temel ihtiyaçların giderilmemesidir. Analı ve Şahin (2020), sosyal çevre ile ilgili öğretmen görüşlerine başvurdukları çalışmada görev yapılan yerin sosyal ve fiziki yönden eksiklikleri bağlamında en fazla karşılaşılan sorunun teknolojik alet ve materyal eksikliği olduğunu saptamışlardır. Bunun yanı sıra oyun bahçesinin olmaması, ısınma, elektrik, su sorununun olması, ulaşım sorunu ve sınıfların kalabalık olması dikkat çeken diğer sorunlar olarak belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda da benzer sorunlarla karşılaştığı görülmüştür. Bölge şartları doğrultusunda ortaya çıkan başka bir sorunun öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı devamsızlık yapması olduğu görülmektedir. Bu konuda Keyder ve Üstündağ (2006), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde sosyal bir politika aracı olarak eğitimin hedefine ulaşmasındaki en önemli engelin, bölgedeki yoksulluk ve yatırım eksikliği olduğunu belirtmektedir.

Sosyal hayat, daha çok öğretmenlerin okul dışındaki yaşamını kapsar. Öğretmenlerin okul dışındaki hayatı olarak görülse de tamamen okuldan bağımsız bir sosyal hayat düşünülemez. Özellikle kırsal alandaki sınırlılıklardan dolayı sosyal hayat, okul hayatı ile ayrılmaz bir bütündür. Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin sosyal hayat ile ilgili en fazla karşılaştıkları sorun kültürel ve sosyal etkinliklerin olmaması/okul dışında yapılacak etkinliklerin olmamasıdır. Araştırmaya katılan 12 öğretmenin de bu sorunu belirtmesi, sorunun önem derecesini arttırmaktadır. Yapılan araştırmalarda da bu sorun dikkat çekmiştir. Bulut ve Coşkun (2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin genel anlamda sosyal faaliyetlere olan ilgisizlikten yakındıkları görülmüştür. Söz konusu ilgisizliğin özellikle köylerde sosyal faaliyet gerçekleştirme konusunda yeterince imkânın olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Özpınar ve Sarpkaya (2010), yaptıkları çalışmada köyde çalışan sınıf öğretmenleri, kültürel ve sosyal faaliyetlerden yoksun olduklarından (tiyatro, sinema) şikâyet etmişlerdir. Sosyal hayat ile ilgili karşılaşılan önemli bir diğer sorun da köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin kendilerini geliştirme imkânlarının olmamasıdır. Gibbs'in (2000) ifade ettiği gibi kırsal alandaki öğretmenler daha tecrübesiz ve daha gençtir. Bu nedenle buralarda çalışan öğretmenler, sözü edilen sorunlardan dolayı kendilerini geliştirememekte ve bir an önce tayin istemektedirler. Öğretmenlerin sosyal hayat ile ilgili karşılaştıkları önemli bir sorun da yalnızlaşma/yabancılaşma duygusunun oluşmasıdır. Bu sorun öğretmenin zamanla toplumdaki soyutlanmasına neden olmaktadır. Özpınar ve Sarpkaya'nın (2010) araştırmalarının bulguları öğretmenlerin çevresel faktörlere ayak uydurma ve köy halkıyla iletişime girme konularında sorun yaşadıklarına işaret etmektedir. Turan ve Garan (2008) ise kırsal kesimlerde çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların temelinde kırsal alan

gerçeğinin göz ardı edilmesinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde benzer sorunlarla karşılaşıldığı görülmüştür.

Çalışmanın sonucunda araştırmacının sunmuş olduğu çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır:

- Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin meslekî gelişimleri için kitap, dergi vb. süreli yayınlar bağlı oldukları Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından ücretsiz olarak verilmelidir.
- Kırsal kesimde çalışan öğretmenlere internet, yakıt, ulaşım, lojman ve diğer temel ihtiyaçlar için eğitim-öğretim yılı başında ödenek verilmelidir.
- Köy okullarında çalışan öğretmenlere bakanlık tarafından maddi ve manevi destek sağlanabilir. Bu öğretmenlere ayrıca çeşitli imkânlar sağlanmalıdır.
- Kırsal kesimde yaşayan öğretmenlerin ve öğrencilerin gelişimi ve eğitimi için çeşitli projeler ve sosyal etkinlikler aracılığıyla destek sağlanmalıdır.
- Öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılması için sınıf ve okul kütüphanesi oluşturulmalı ve kitap desteği sağlanmalıdır.
- Yerel dil özelliklerinin öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerine yansımaması için öğrenciler ve veliler bilgilendirilmeli, çeşitli uygulamalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. (2008). Anlamı Bilinmeyen Kelimelerin Öğretiminde Kavram Haritalarının Etkililiği. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2*, 1-16.
- Akkaya, A. (2012). Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 20*, 405-420.
- Aktaş, Ş. ve O. Gündüz (2011). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. ve A. Kırkılıç (Ed.). (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Analı, K. C. ve A. Şahin (2020). Kırsal Bölgelerde Mesleğe Yeni Başlayan Öğretmenlerin Mesleki Sorunları. *Türkiye Eğitim Dergisi, Cilt 5, Sayı 2*, 396- 414.
- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA), Cilt 5, Sayı 4*, 2018-2033.
- Bulut, K. ve H. Coşkun (2018). Kırsal Kesime Atanan Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Uyum Süreci. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 8, Sayı 1*, 159-185.
- Büyüköztürk, Ş., E. K. Çakmak vd.(2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çiftçi, K. (2010). Kırsal Bölgelerdeki Matematik Eğitimi Sorunları: Öğretmen ve Öğrenciler Açısından Bir Değerlendirme Çalışması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Demirel, Ö. (1993). İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları. İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları Türk Eğitim Derneği XI. Öğretim Toplantısı. (Yayına Hazırlayan: A. Ferhan Oğuzkan), *Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi No:11*. Şafak.
- Erdoğan, Ç. ve N. Demirkasımoğlu (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Cilt 16, Sayı 3*, 399-431.

- Gibbs, R. (2000). The Challenge Ahead For Rural Schools. *Forum for Applied Research & Public Policy, Cilt 15, Sayı 1, 82-86.*
- Gordon, T. (1999). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi.* Aksay, E. (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gündüz, O. ve T. Şimşek (2011). *Anlatma Teknikleri 2: Uygulamalı Yazma Eğitimi.* Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güzel, A. (2010). Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Ana Bilim Dalları. *TÜBAR, Cilt 27, Sayı 1, 371-383.*
- Hatipoğlu, A. ve E. Kavas (2016). Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 4, 1012- 1034.*
- Hildebrand, V. (1981). *Introduction To Early Childhood Education.* Edition 3, Macmillan Publ.
- Işık, R. ve İ. Erdem (2016). Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi (Muş İli Örneği). *Turkish Studies, Cilt 11, Sayı 3, 1309-1332.* ISSN: 1308-2140.
- Karaca, İ. ve N. Karaca (2021). Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretmen Veli İşbirliği (Sinop İli Boyabat İlçesi Örneği). *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, 27-35.*
- Kardaş, M. N. ve T. Harre (2015). 6-8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dinleme/İzleme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Sayı 13, 264-291.*
- Kartal, A. F. (2003). Iğdır İli İlköğretim Okullarının II. Kademe VI. Sınıflarında Okuma ve Yazma Derslerinde Karşılaşılan Sorunları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Keyder, Ç. ve N. Üstündağ (2006). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Sosyal ve Ekonomik Öncelikler.* İstanbul: Tesev Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. ve F. Kana (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerisi ve Dinleme Eğitimi Özyeterlik Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 2, 243-258.*
- OECD. (2010). PISA 2009 at a Glance. OECD.
- Özdemir, M., Ş. Civelek, Y. E. Çetin, N. Karapınar ve D. Özel (2015). Öğretmenlerin Eğitimsel, Çevresel ve Sosyal Sorunları (Şırnak İli Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 26, 163-181.*
- Özpinar, M. ve R. Sarpkaya (2010). Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 27, 17-29.*
- Palavan, Ö. ve R. Donuk (2016). Kırsal Kesimde Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 109- 128.*
- Sağ, R. (2007). Öğretmen Eğitiminde Uygulama Öğretmenliği Uygulamasının Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.*
- Sarıkaya, B. (2019). Kırsal Kesimde Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Muş İli Örneği). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 43, 151-171.*
- Sever, S. (2004). Bilimsel Gelişmeler Karsısında Anadili Öğretiminin Sorumluluğu. *Dil ve Dilimiz Türkçe.* Tam Metini içinde (19-40).
- Sever, S. (2011). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.* Ankara: Anı Yayınları.

- Şahin, A. (2010). Kırsal Kesimde Görev Yapan Öğretmenlerin İlk Okuma ve Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Problemler. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 1C0234, Cilt 5, Sayı 4, 1738-1750.*
- Tağa, T. ve S. Ünlü (2013). Yazma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Cilt 8, Sayı 8, 1285-1299.*
- Tok, M. ve S. Ünlü (2014). Yazma Becerisi Sorunlarının İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Karşılaştırılmalı Olarak Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 50, 73-95.*
- Turan, S. ve Ö. Garan (2008). Kırsal Kesimde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler. *Millî Eğitim Dergisi, Sayı 170, 116-128.*
- Uşaklı, H. (2005). İzmir İlinde Göç Alan Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında (II) Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.*
- Uygun, M. ve M. Katrancı (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi Cilt 4, Sayı 1, 255-270.*
- Yalar, T. (2010). İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, 30-41.*
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C., A. Okur, G. Arı, ve Y. Yılmaz (2013). *Yeni Programa Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi.